

Motion till riksdagen 2005/06:Bo299

av Ingvar Svensson m.fl. (kd)

Stockholms skärgård

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utveckling av svenska skärgårdsområden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning med uppgift att se över det s.k. vistelsebegreppet.¹
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i plan- och bygglagen i fråga om boendeformer.

¹ Yrkande 2 hänvisat till SoU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Den svenska skärgården, inte minst i Stockholm, står för unika naturvärden och utgör en oersättlig livsmiljö för både bofasta och besökande. Hundratusentals människor bor i skärgården och har sin utkomst av fiske, jordbruk, småföretagande och turism.

Visionen om framtidens skärgård som ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt bärkraftigt samhälle, med möjlighet att både bo och arbeta, urholkas alltmer med den nu förda regeringspolitiken.

Trots uttalade visioner och framtagna handlingsprogram för en levande skärgård, året om, finns idag en berättigad oro över att sådana värden riskerar att gå till spillo i brist på en aktiv och sammanhållen skärgårdspolitik.

För att kust- och skärgårdssamhällena långsiktigt skall kunna överleva krävs också en bofast befolkning året runt. Långsiktig utveckling försvåras dock om allt fler samhällen efter våra kuster tillåts bli spöksamhällen. Likaså förutsätter ett socialt och kulturellt utvecklat fritidsboende att det finns fastboende. Att verka för bättre utvecklingsmöjligheter för åretruntboende är i grunden viktigt för alla som bor där, året runt eller bara delvis.

I Stockholms skärgård står idag Skärgårdsstiftelsen för bevarande av ett öppet jordbrukslandskap och vårdar markerna med betesdjur och åkerbruk. Den sköter renhållning och har skärgårdsmajor (sop- och toalettbodas) på ca 180 ställen samt utövar tillsyn på ett 60-tal områden med hjälp av tillsyningsmän. Stiftelsen äger totalt 15 % av all mark i skärgården och ett antal skärgårdsvandrarhem och andra turistanläggningar som drivs av skärgårdsföretag. Stiftelsen stöds av ca 17 000 privatpersoner, organisationer och företag som är vänner i stiftelsen.

Reglering av boendeformer i plan- och bygglagen

Det är synnerligen viktigt att dämpa utvecklingen av taxeringsvärdena i vissa områden samt få möjlighet att i vissa zoner reglera boendeformer genom plan- och bygglagen.

I stora delar av skärgården förekommer en omfattande omvandling av permanentbostäder till fritidshus. Detta kan bl.a. leda till avsevärda svårigheter att upprätthålla en fungerande infrastruktur året runt och därmed svårigheter att värna det kvarvarande permanenta boendet.

Flera kommuner och organisationer har under senare år uppmärksammat detta problem, däribland Skärgårdarnas Riksförbund samt Värmdö och Tanums kommuner. Det skulle vara lämpligt att ge kommunerna möjlighet att föreskriva helårsboende i områden som skall nyexploateras.

Vistelsebegreppet

Det är också viktigt att driva på så att vistelsebegreppet utreds, dvs. frågan om var personer som vistas stora delar av året i sitt fritidshus är mantalsskrivna

Fel! Okänt namn på

och betalar skatt. Socialtjänstlagens vistelsebegrepp har i stort sett vad gäller rätten till hemtjänst fungerat bra utom i några undantagsfall. Det är dock helt klart att vissa få kommuner som fungerar som "sommarkommuner" har fått ökade kostnader på grund av lagens vistelsebegrepp.

När en person med varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser önskar flytta till en annan kommun får enligt SoL ansökan om bistånd ställas till inflyttningskommunen. Ansökan skall då behandlas som om den enskilde var bosatt där.

Främst är det kustkommuner som drabbats av förhöjda kostnader på grund av detta. Idag är situationen så att en semesterkommun utan förvarning kan stå inför fullbordat faktum att omvårdnad måste ordnas direkt till en person som är beviljad dygnetruntstöd i sin hemortskommun. I synnerhet där kommunen ligger i närheten av storstad, som fallet är för Stockholms skärgård, är problemen stora. Andelen fritidsboende som har sin hemvist i näraliggande storstad är betydande. Det får alltså effekt för hemtjänsten för de fritidsboende som bor där under sommarmånaderna och samtidigt är berättigade till hemtjänst i sina hemvistkommuner.

Flera kustkommuner har dessutom vikande befolkningsunderlag (fastboende) och brottas med ansträngd ekonomi. Ordinarie personal behöver semester och man har ibland svårigheter att rekrytera semesterpersonal.

Riksdagen har tidigare behandlat problematiken och då hänvisat till att tidigare utredningar inte visat på att den här typen av kostnadsproblem skulle uppstå. Nu har socialtjänstlagens vistelsebegrepp varit i kraft ett antal år, och det kan konstateras att skärgårdskommunerna i Stockholms län utsatts för kostnader som går utöver vad andra kommuner normalt kan räkna med på grund av lagens regler.

Äldre och handikappade skall självfallet ha möjlighet att vistas i sina fritidshus när de så önskar, men den övervältring av hemtjänstkostnader som därmed sker borde avbalanseras för de berörda kommunerna.

Socialutskottet har alltså tidigare fastslagit att inga betydande merkostnader har uppstått för turistkommunerna. Om detta uttalande torde de berörda kommunerna ha en något annorlunda uppfattning. Därför har ett 10-tal kommuner från ost- och västkusten bildat ett skärgårdsnätverk. En av frågorna man ämnar arbeta med, för att underlätta för fastboende i skärgårdarna, är just frågan om var personer som vistas stora delar av året i sitt fritidshus är mantalsskrivna och betalar skatt.

Vi anser att det som nu krävs är inte generella nya system utan riktade åtgärder som kan tillgodose de som i hög grad är drabbade av det nuvarande systemet.

Riksdagen bör begära att regeringen återkommer med förslag till lösningar för de kostnadsproblem som främst drabbar kustkommunerna med stort fritidsboende.

Fel! Okänt namn på

Fastighetsskatten och orimliga taxeringsvärden

Kristdemokraterna har under åren motionerat om en mera sammanhållen skärgårdspolitik och i några avseenden har förslagen lett till riksdagsbeslut och vidtagna åtgärder. Den utredning som sett över jordförvärvslagen gällande såväl boende- som sysselsättningsfrågor vid fastighetsöverlåtelser har dock inte presenterat några förslag som gynnar en levande skärgård. För stora delar av skärgårdsbefolkningen är fastighetsbeskattningens villkor och nivåer helt avgörande frågor. De regionala miljö- och hushållningsprogrammen pekar på att taxeringsvärdena och fastighetsskatten är ett betydande problem för de människor som har sin försörjning i de traditionella skärgårdsnäringsarna.

Orimligt höga taxeringsvärden leder i många fall till att en sedan generation bofast befolkning tvingas bort till förmån för penningstarka fastighetspekulanter. Det är oacceptabelt att ta ut en skatt på imaginära värden där fastighetens pris bestäms av opåverkbara faktorer. Regeringens lappande och lagande när det gäller frågan om fastighetsskatten visar på ett tillkortakommande när det gäller att se till helheten och inte minst budskapet som det ger till unga familjer som planerar sitt framtida boende. Möjligheten att bo och verka i skärgården under hela året måste stärkas. Idag kan inte kommunerna säkerställa att områden som planeras för åretruntbostäder verkligen blir områden för helårsboende. En möjlighet vore att det i plan- och bygglagen ges möjlighet att skilja på helårsboende och fritidsboende som två olika funktioner och att kommunerna kan reglera det i sin planering, exempelvis i en detaljplan. I dagens plan- och bygglag finns inte den möjligheten.

Våra nordiska grannkommuner i kust- och skärgårdslandskapen har svårt att förstå den svenska politiken, som innebär att man står helt handfallen och med öppna ögon passivt åser en utveckling som hotar stora delar av den svenska kust- och skärgårdskulturen, både genom den orimliga omvandlingen och den höga fastighetsskatten.

EU har också i en särskild rapport, Ruralchange, som gått ut till alla medlemsländer, påvisat behovet av en sådan laglig möjlighet att skydda lokala bostadsmarknader mot att brytas ned av penningstarka fritidshuspekulanter. Görs inget drastiskt, menar man i utredningen, kommer lokalbefolkningen inte bara i den svenska skärgården utan på många andra attraktiva fritidsorter att tvingas ut ur sina samhällen.

Speciellt gäller detta människor som lever i livsformer knutna till areella näringar, dvs. fiskare och bönder. För vår del i Sverige handlar det om existensen för de människor som med sina liv skall förverkliga de miljö- och hushållningsmässiga mål för skärgården som riksdagen beslutat om.

Det är ett känt kristdemokratiskt krav att fastighetsskatten skall avvecklas. I stället bör kommunerna ges möjlighet att ta ut en avgift som täcker kostnaderna för gatuunderhåll, brandförsvar och annan kommunal service kopplad till fastigheten.

Samlad skärgårdspolitik förutsättning för en levande skärgård – hela året

Det finns anledning att fästa uppmärksamhet på skärgårdsbefolkningens villkor men frågan om en samlad skärgårdspolitik har bollats mellan olika utredningar och hanterats av såväl Glesbygdsverket som regeringen utan att leda till konkreta förslag. Detta förhållande pekar på behovet av ett samlat grepp där en tydlig aktör också agerar som en sammanhållande kraft. När det saknas en tydlig statlig samordning leder det till stora bekymmer i skärgårdsområdena, bl.a. i form av förlorade arbetstillfällen.

Levande skärgårdssamhällen förutsätter också att de boendes hälsa och tillgång till social service beaktas. Det måste vara möjligt för barnfamiljer och äldre att bo i skärgården med tillgång till barnomsorg, skola samt vård- och omsorgsinsatser. Valfärdspolitiken måste utgå från individens och familjens behov och inte från geografien. Den moderna informationstekniken öppnar många nya möjligheter till försörjning och ger också möjlighet att utveckla och behålla de för svenska skärgårdar viktiga statliga verksamheterna.

Det är positivt att Glesbygdsverket medverkat till ett vidgat skärgårdsbegrepp. Det är nu ytterst angeläget att Sverige verkar för att dessa begrepp också får genomslag inom EU och leder till att EU:s strukturfonder på ett effektivare sätt än hittills kan medverka till en utveckling av skärgårdsnäringsarna. Glesbygdsverkets nationella skärgårdsforum är betydelsefullt för att samordna de statliga myndigheternas insatser i skärgården. I utvecklingen av en levande skärgård har kommunikationsfrågorna en avgörande betydelse. Även på detta område är samordningsbehovet påtagligt mellan olika slags transporter. Skärgårdstrafiken måste värnas och utvecklas för att möjliggöra kvarboende och stimulera näringsverksamheten i området. Det måste också skapas förutsättningar för människor att bo i skärgården men arbeta på fastlandet. Färjetrafiken är livsavgörande för de boende på öarna och därför måste reglerna och deras tillämpning vara enhetliga och tydliga. Det bör åläggas Vägverket och Glesbygdsverket att ta ett samlat grepp på regelverket samt klargöra statens ansvar för färjetrafiken i skärgårdarna.

Det finns exempel på en rad andra skärgårdsfrågor av stor vikt, främst för den bosatta och yrkesverksamma befolkningen. Det gäller det fria fisket, ejderjakten, att minska skarvarnas skadeverkningar och att begränsa sälstammens ökning. Skarv- och sälbeståndet måste hållas på rimliga nivåer. I avvaktan på en sådan samordning, inom ramen för ett skärgårdsråd eller liknande, är det av största vikt att ha en lyhördhet för de människor som är beroende av skärgårdsfisket för sin försörjning och i förlängningen för sina förutsättningar till kvarboende.

Stockholm den 3 oktober 2005

Ingvar Svensson (kd)

Inger Davidson (kd)

Helena Höij (kd)

Mats Odell (kd)

Stefan Attefall (kd)